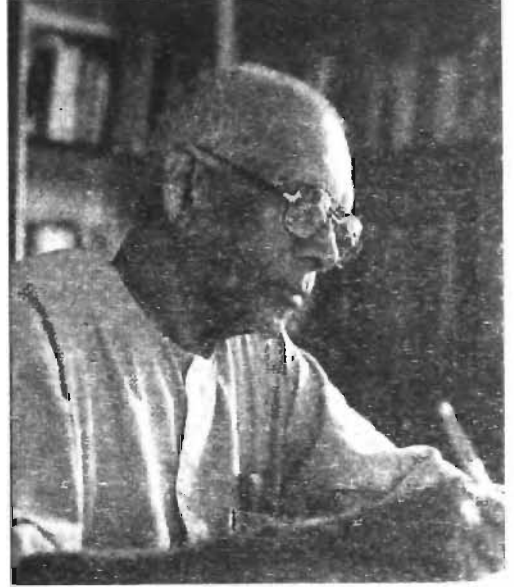

ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ರಂಗನಾಥಾನಂದಜಿ ಮಹಾರಾಜ್: ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳು

● ಡಾ. ಪ್ರಭುಶಂಕರ

ಎಪ್ಪತ್ತಾರರ ನನಗೆ ರಂಗನಾಥಾನಂದಜಿ ಅವರ ಸಾವು ಹೃದಯವನ್ನು ತುಂಬ ಭಾರವಾಗಿಸಿದೆ; ಕಣ್ಣುಗಳು ಹನಿ ಗೂಡುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ನಾನು ಗೃಹಸ್ಥ; ಅವರು ಸನ್ಯಾಸಿ. ಆದರೂ ಐವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರ್ಷಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯ ಇಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ; ನೆನಪುಗಳು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿ ಯಾಗುತ್ತಿವೆ; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಮಸುಕಾಗುತ್ತವೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಢಾಳಾಗಿ ಮಿಂಚುತ್ತವೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಗೆ ಅವನ್ನು ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳಕ್ಕೆ ಬಯಕೆಯ ಗಾಳವನ್ನು ಎಸೆದದ್ದಾಗಿದೆ. ಅದು ಏನೇನನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದು ಹರಡುತ್ತದೆಯೋ ನೋಡೋಣ.

ಹ್ಲಾ ಮೊದಲು ಅವರನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಯಾವಾಗ? ೧೯೫೨-೫೩ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ. ಆಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದದ್ದು ಅವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರಾದ ಶಂಕರ್ ಎಂಬುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದವರು ಜೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜ್ ಎಂಬ ಕೂಡುನಾಮ ದಿಂದ—ಎಂದರೆ ಶಂಕರ್ ಮಹಾರಾಜ್—ಎಂದು. ಆಗ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿದ್ದವರು ಡಾ.ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರು. ಅವರಿಗೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಅಂಟಿನ ನಂಟು. ಅವರು ಶಂಕರ್ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಎಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ಬಸವನ ಗುಡಿಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮದಿಂದ—ಅಗ ನಾನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹೂಡಿದ್ದೆ—ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾರಿಗಳು ಶಂಕರ್ ಮಹಾರಾಜರ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಹೋಗಿ—ಅದು ಬರೀ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷದ ಹಾದಿ ಅಷ್ಟೇ—ಅದೂ ಇದೂ ಮಾತು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜು ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿದ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಸಭಾಂಗಣ—ಅದು ಯಾವುದು ಎಂಬುದು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ—ತುಂಬ

ಹೋಗಿತ್ತು. ಪರಿಚಯಭಾಷಣ ಹಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಶಂಕರ್ ಮಹಾರಾಜರ ಭಾಷಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಮೊದಲ ಐದು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲೇ ರಂಗನಾಥಾನಂದರ ಭಾಷಣದ ಓಫ್ ಶ್ರೋತೃಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮೋಹನ ಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ನಾನು ಆಗಷ್ಟೆ ಮಹಾರಾಜಾ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದಿದ್ದವನು, ಅಲ್ಲಿ ವಿ.ಎಲ್.ಡಿಸೋಜಾ, ಟಿ.ಎಸ್. ಪುರುಷೋತ್ತಮ್ ಮುಂತಾದ ಮಹಾವಾಗ್ವಿಗಳ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದವನು. ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕಂದು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸರ್ ಎ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮುದಲಿಯಾರ್, ಸರ್ ಎ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ವಾಮಿ ಮುದಲಿಯಾರ್, ಪ್ರೊ. ಎ. ಆರ್. ವಾಡಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಸಿದ್ಧಪ್ರಸಿದ್ಧರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವುಗಳ ವಿಷಯದ ಸತ್ಯ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಕಾರಂಜಿಗಳಂತೆ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಮೆ, ರೂಪಕ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಕ್ಷಲೋಕ—ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಪ್ರಭುತ್ವ—ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚಿ ಮರುಳಾಗಿ

ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ರಂಗನಾಥಾನಂದರನ್ನು ಸನಿಹದಿಂದ ಕಂಡವರು ಕನ್ನಡದ ಓರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ, ಆಶ್ರಮದ ಹಿತ್ತೆಪ್ಪಿಗಳೂ ಆದ ಡಾ. ಪ್ರಭುಶಂಕರ ಅವರು. ಪೂಜ್ಯರ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ದ್ರವನು. ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿಸಿದವರೆಲ್ಲ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾಷಣಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಮಾಪುರುಷರು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವವರೋ— ತೆಳ್ಳನೆಯ ವೇಹದ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಲುಮುಖ ಎನ್ನಬಹುದಾದ, ಗೃಹಿಣಿವಸನಧಾರಿ ಸನ್ಯಾಸಿ. ತಮ್ಮ ವಾದಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಎಂಬಂತೆ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ರಂಕರಾದಿಗಳ ಭಾಷ್ಯದ ಗದ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ, ಬರಹಗಳಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ದೀರ್ಘ, ಹ್ರಸ್ವ ಭಾಗಗಳನ್ನು, ಸೊಗಸಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಶಾಸ್ತ್ರಭಾಗಗಳ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಆದೇ ಗಂಭೀರವಾದ ಪ್ರವಾಹದ ಅಲೆಗಳಂತೆ ತೆರೆಯದ್ದು ತೆರೆಯಿಳಿದು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಜಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪುಸ್ತಕವಿರಲಿ, ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನಾದರೂ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಒಂದೇ ಒಂದು ಚೂರು ಕಾಗದವೂ ಇಲ್ಲ! ಎಂಥ ಅದ್ಭುತ ಸ್ಮೃತಿಶಕ್ತಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ—ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಶ್ಲೋಕಗಳ—ಒಳಮನಸ್ಸುಗಳೂ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ದೀರ್ಘವಾದ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಸ್ವಾಮಿ ರಂಗನಾಥಾನಂದರ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದದ್ದು!

ಅಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಮುಂದೆಯೂ ಅನೇಕ ಸಲ ನಾನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನಾನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವನೆ, ಒಂದು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನೀ ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದು. ಒಂದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ— ಸಂಗೀತಾನುಭವದ ಆನಂದದ ಜೊತೆಗೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹೊಳಪುಗಳು ನೀಡುವ ಅನುಭಾವದ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇವರ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿದ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅಂದು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ, ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ ವಿತ್ತು: ಅದು ಅವರು ನೆನಪಿನ ಬಲದಿಂದಲೇ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು. ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಸಂತರ, ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳ, ಭಾಷ್ಯಗಳ, ಅನುಭಾವ ವಾಣಿಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ರಂಗನಾಥಾನಂದರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬರಹಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು—ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ

ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯದೆ! ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದಂತೆ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮೇಯಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಂಗನಾಥಾನಂದರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಅವರನ್ನು ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶವೂ ದೊರಕಿತು.

ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಮುನ್ನ, ಅವರ—ನನ್ನ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರ *The Message of the Upanishads* ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪುಸ್ತಕ ಅದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದ ಪುಸ್ತಕ ಇದ್ದರೆ ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ. ಇರಲಿ. ಅನುವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಿದಾಗ, ನಾನು ಅನುವಾದ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ “ಅನುವಾದದ ಕೆಲಸ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಾ ಸೋಮಾರಿ. ಆದರೂ ಈ

(ಪುಟ 27ಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)
ವಿವೇಕಪ್ರಭ